

En forbedret solenergistøtte i Norge

Et policynotat utarbeidet av Norsk solenergiforening og Solenergiklyngen
Desember 2019

Policynotat – solenergistøtte: solfanger, solceller og batterier

Enova-støtten til solceller er ubyråkratisk, forutsigbar og lik over hele landet. Av næringen foretrekkes den fremover lokale ordninger som tidvis etableres, men typisk er uforutsigbare, underfinansiert og kompliserte. Norge er det landet i Europa som har kommet kortest i solceller til privatboliger, landbruk og borettslag. Enovas støtte til privatboliger er lavere enn tilsvarende støtteordninger i andre land, og borettslag og gårder faller utenom ordningen i sin helhet.

Norges forpliktelser i henhold til Parisavtalen, bidrag til å møte FNs bærekraftsmål og de politiske målsetninger om det grønne skiftet krever en økt produksjon av fornybar energi. Skal Norge senke sin bruk av fossil energi og dermed sine klimagassutslipp er det behov for å legge til rette for mer fornybar energi i hele Norge. Kortreist solenergi med lokal lagring er en effektiv måte å dekke deler av denne produksjonen. Det er da behov for at alt fra eneboliger, borettslag, landbruk og industri kan ta ut sitt potensiale for å konsumere egenprodusert fornybar energi.

Med en videre elektrifisering av samfunnet er det viktig med mer fornybar energi og lokalprodusert solenergi er en effektiv løsning. Både borettslag og landbruk har potensiale til å bidra med betydelig produksjon til eget forbruk. Lagring av energi vil virke positivt for forbrukeren ved å kunne bruke mer egenprodusert energi og vil i tillegg kunne brukes til å avlaste strømmettet fra effekttopper. Solenergi bidrar til det grønne skiftet i samfunnet og muliggjør en omlegging til fornybar energi i landbruket.

Solcellebransjen ser det som nødvendig å forenkle og utvide dagens solcelle-støtteordning for å få til en utvikling i det norske markedet på linje med det svenske - og utvide muligheten for energisparing i små og store bygg. En ideell løsning er enkel å forstå, behandler ulike mottakere likt, og stimulerer bedre til økt adopsjon av solceller i hele Norge.

En forbedret solcellepolitikk for Norge bør inneholde følgende fem tiltakspunkter:

- 1. Øke maksimumsgrensen for Enova-støtte til minimum 100 kW**
med glidende reduksjon av støttenivå per kWp (uten terskelverdier)
- 2. Inkludere flere typer mottakere,**
som kunder som leaser anlegg, kjøper nybygg eller bor i borettslag
- 3. Øke det variable støttebeløpet**
per kWp fra 1.250kr til 1.500kr
- 4. Innføre støtte til batterier**
på samme vilkår som for solceller (7.500kr+1.500kr/kWh)
- 5. Beholde støtten til solfangere uendret**

Samtidig er det viktig at det ikke gjennomføres politikk som motvirker disse punktene. Det viktigste her vil være:

- å beholde plusskundeordningen*
- å ikke innføre endring i nettleie-tarifferingen som reduserer insentivene til enøk og egenproduksjon av energi uten kompensering i form av høyere støttesatser.*

1. Potensialet

Privatboliger

Det norske solcelle-installasjonsmarkedet er i dag på omlag 1.500 prosjekter per år, tilsvarende en omsetning på omlag 300 millioner kroner.

Dersom det får samme omfang som det svenske i 2018 i forhold til befolkningen vil det utgjøre 10.000 prosjekter og omlag 1,5 milliarder kroner årlig, og over 1000 årsverk over hele landet.

Borettslag

Flerhusholdningsbygg (borettslag, sameier og annen blokkbebyggelse) får i dag sjelden støtte til solceller gjennom Enova. Dette på tross av at bygningene ofte har en egnet energiprofil med tak som ligger høyt og solrikt, og stort konsum av energi relativt til takstørrelsen betyr høyt egenkonsum.

Det er i dag ca. 1,5 millioner boliger som lett kan benytte seg av Enova-støtten for solceller - nemlig ene- og tomannsboliger. Rekkehus, kjedehus, boligblokker og bofellesskap omfatter ytterligere cirka 1 million boliger, der det sjelden installeres solceller.

Boliger (beboede og ubebodde), etter bygningstype ¹	
	2017
I alt	2 515 589
Enebolig	1 265 093
Tomannsbolig	227 798
Rekkehus, kjedehus og andre småhus	297 409
Boligblokk	598 020
Bygning for bofellesskap	55 580
Andre bygningstyper	71 689

En analyse gjort av Multiconsult i 2018 viste at det teoretiske potensialet for solceller på norske bygninger er 26TWh. Endringer i støtten med en økt maksgrense er viktig for å utløse dette potensialet.

Landbruk

Landbruket er særlig godt egnet for solceller. Husdyrhold med behov for ventilasjon, plante- og gartneridrift og kjølebehov for matvarer (særlig melkebønder) og tildels korntørking gjør at landbruket har stort behov for energi, med en forbruksprofil som sammenfaller godt med når solceller lager mest strøm. I tillegg vil lokalt produsert kraft gjennomgående være mer lønnsomt i forhold til sentralt produsert kraft i spredt bebyggelse.

Solceller bidrar til å redusere driftskostnader i områder med egnede solforhold, som Innlandet, Sørlandet, Vestfold og Telemark, Vestlandet, Rogaland og Viken. Også lenger nord kan solenergi bidra til kortreist energiproduksjon.

For landbruket er det i tillegg viktig med stimulering av lagringsteknologi i kombinasjon med solceller. Mye landbruk er i områder med svakere nett og det er viktig å ikke øke

belastningen på dette nettet. I tillegg har landbruket høye krav til driftssikkerhet og spenningskvalitet, og uttesting av lagringsteknologi er viktig for å sikre dette.

Andre hensyn:

arbeidsplasser, teknologiutvikling, klimahensyn og forsyningssikkerhet

Som en konsekvens av en bedret solenergistøtte er det flere viktige elementer som påvirkes.

Klimahensyn

Det er behov for mer fornybar energi for å dekke samfunnets behov. Å strupe markedsutviklingen på et for tidlig tidspunkt vil svekke den positive utvikling som har begynt og er viktig for å oppnå en ønsket samfunnsutvikling med å få fart på et grønt skifte i tråd med Norges forpliktelser.

Arbeidsplasser

Installasjon av solceller og solfangere krever en lokal leverandørindustri. De fleste steder i Norge er denne enten ikke utviklet i det hele tatt eller mangelfull. Dette er et hinder for å få til en utbredelse av solenergi og er fordyrende for de som velger å investere i egenproduksjon av fornybar energi. Solenergisystemer er ikke kun avhengig av teknologiske komponenter. En velfungerende lokal leverandørindustri er del av det økosystemet det er behov for for å ha utrulling av teknologi. Enovastøtten bidrar til å risikoredusere for de som ønsker å investere også i de områder med mangelfull leverandørindustri. Å sikre og utvide en fortsatt Enovastøtte er viktig for å underbygge kompetansebygging og utvikle arbeidsplasser i hele Norge.

Teknologiutvikling

I tillegg vil en god energisystemstøtte virke med å stimulere til et marked i Norge som fremmer norske og innovative teknologiløsninger. Disse løsningene kan utgjøre fremtidig eksportmuligheter med utrulling av «grønne» løsninger globalt. Norge har et samfunn som har kommet langt på vei til et fornybarsamfunn. Det betyr også at de løsninger vi utvikler i Norge har stort potensial for å være konkurransedyktige på et globalt marked med behov for klimavennlig teknologi.

Forsyningssikkerhet

Alle samfunnsfunksjoner er grunnleggende avhengig av energisikkerhet. For landbruket vil det å kunne produsere egen energi og etablere lokal lagring i form av eksempelvis batterier eller hydrogen være viktig for et grønt skifte i landbruket. Ved å sikre landbrukets tilgang til egenprodusert energi og lagring vil dets evne til et grønt skifte sikres samtidig som det ikke vil medføre en ytterligere påkjenning på strømmettet.

2. Problemet

Støtteordningen

Enova-støtten for solceller ble innført i 2015/2016-årsskiftet og foretrekkes av solenergibransjen og solcelleinteresserte fordi den har vært stabil, tilstrekkelig finansiert og forutsigbar. At den er rettighetsbasert gjør den lett å administrere både for montasjeselskapene og Enova.

Sammen med plusskundeordningen, som gir småprodusenter med anlegg opp til 100 kW rett til å selge strømmen til strømselskapene, er Enova-støtten en grunnpilar i et forsiktig solcellemarked med stort potensial. Elsertifikatorordningen er lønnsom for storprodusenter av ny fornybar kraft, men først fra anlegg nærmere 300 kW. Elsertifikatorordningen er dessuten kun gyldig for anlegg som igangsettes innen utgangen av 2020.

Enova-støtten regnes i dag ut med følgende formel: $7.500kr + 1.250kr / kW$

Normale solcelleanlegg er på omlag 6 kW, slik at støtten blir $7.500kr + 6 \times 1250 = 15.000kr$.

Prisen på solcelleanlegg varierer, men ligger normalt mellom 70.000 og 150.000 kroner. Støttenivået utgjør rundt 15-20% av investeringen.

Mangler

1. Gap mellom ordningene

I dag fungerer Enova-støtten opp til 15 kW store anlegg (ca. 100 kvadratmeter) og elsertifikatorordningen er først lønnsom på langt større anlegg (estimert fra rundt 300 kW av bransjeaktører). Mellomstore anlegg faller mellom de to ordningene:

- **SMÅ ANLEGG:** $\boxed{1}$ 0-15 kWp: Enova-støttet og plusskundestatus - god stimulans til det som typisk er hytte-, garasje- og småanlegg for eneboliger og tomannsboliger.
- **MELLOMSTORE ANLEGG:** $\boxed{!}$ 15-100 kWp: Plusskundestatus, men lav stimulans - typisk låver og borettslag mottar relativt lavt støttenivå, og har ikke store nok anlegg til å få virkelig stordrift i installasjoner. Disse aktørene har også høyt egenkonsum og er godt egnet til å produsere egen energi.
- **INDUSTRIELLE ANLEGG:** $\boxed{1}$ >100 kWp: Store anlegg - har gode stordriftsfordeler som gir lave innkjøpspris per kW og kan regne seg hjem både på spart energi og redusert effektbruk på kjølelager, maskiner etc. I tillegg er produksjonen tilstrekkelig høy til at det lønner seg å registrere grønne sertifikater når anleggene blir store nok.

2. Fungerer ikke for borettslag

Selv om Enova-støtten kan deles ut til hver boenhet, og man dermed kan bygge anlegg som får støtte utover 15 kWp, viser seg imidlertid å være komplekst å få til i praksis. I borettslag viser det seg vanskelig å få til gode prosesser og endelige beslutninger som alle beboerne støtter. Samtidig er flerhusholdningsbygg komplekse å bygge på solceller på, med flere målere og kompleks avregning.

I sum viser det seg at dagens regime ikke er egnet for å få solcelleprosjekter i gang på borettslag: Otovo, som er den bedriften med størst markedsandel i privatmarkedet for solceller, har priset 132 borettslagsprosjekter det siste året og gjennomført 0 salg på disse.

En ringeundersøkelse til de ledende montørbedriftene i landet viser at ingen av de store aktørene for tiden jobber inn mot borettslag fordi det regnes som kommersielt verdiløst.

3. *Stenger ute leasing*

I USA utgjør leasing av solcelleanlegg den største delen av markedet. Leasing/leie av solcelleanlegg gjør solenergi tilgjengelig også for husholdninger med press i egen økonomi, for borettslag og sameier som kan leie ut til beboere og for kjøpere som ikke vil ta eierrisiko for solcellene. For andre kapitalvarer, som bil, utgjør privatleasing omlag en tredjedel av markedet. I Norge har Enova definert leasing som utenfor ordningen, som resulterer i at det ikke tilbys solceller med denne eieformen i Norge.

4. *Nybygg uten støtte*

Frem til 1.7.2019 kunne huseiere som kjøpte solceller som del av nybygde boliger motta Enova-støtte på lik linje som kjøpere av solceller på eksisterende bygg. Fra denne datoen har denne muligheten falt bort. Det skaper et disinsentiv for utbyggere til å inkludere solceller på byggene, og øker unødig kostnaden med solceller på nybygg - for det gjør det bedre å kjøpe solcellene etter at bygget er bygget, stillaser tatt ned og alle muligheter for stordrift i installasjonen er falt bort.

5. *Ikke batterier*

I dag støttes ikke batterier i Norge. Et solcelleanlegg i Norge trenger ikke batterier for å virke, men bruk av batteri øker selvforsyningsgraden og bidrar til økt forsyningssikkerhet. Samtidig gir batterier verdifull fleksibilitet i forbruksmønster for både forbruker og netteier og dermed vil behovet for ytterligere nettinvesteringer reduseres. Nettilkoblede batterier kan særlig bidra med å redusere effekttopper som blant annet følge av økt hjemmelading av elbiler.

6. *Solfangere har behov for uendret støtte*

I ENOVAs argumentasjon for endret støttenivå vises det ikke til noen bakgrunn for å senke støttenivået til solfangere. Ut fra markedsutviklingen for solfangere er det ingen grunn til å endre støttenivået. Solfangere har behov for et uendret støttenivå for å bidra til at en fortsatt markedsstimulering for valg av fornybar oppvarmingskilde.

3. Løsninger

En forbedret solcellepolitikk for Norge bør inneholde følgende fem tiltakspunkter:

1. **Øke maksimumsgrensen for Enova-støtte til minimum 100 kW og ha glidende overganger uten terskelverdier**

EFFEKT: → Skaper konsistent regulering for anlegg av alle størrelser, fra de minste garasjeanleggene, via eneboliger, borettslag og låver til de største industrianleggene. Det vil stimulere borettslags- og landbruksmarkedet.

2. **Åpne for at støtte kan utbetales til mottakere når de leaser og kjøper solcellene som del av nybygg eller bor i borettslag**

EFFEKT 1: → Sørger for at forbrukerne ikke straffes for å velge andre finansieringsformer enn direktekjøp og lån. Utvider den sosiale profilen av ordningen og forenkler beslutningen for forbrukeren.

EFFEKT 2: → Enova behandler i dag ikke borettslag som private mottakere av støtte, og argumenterer med at støtte til bedrifter faller inn under EU-regler om ulovlig

statsstøtte. Det bør være mulig å argumentere for at støtte til borettslag tilfaller private beboere, noe som har vist seg akseptabelt og gjennomførbart i Sverige. Dette vil utvide mottakergruppen med en kategori bygninger som er godt egnet for solceller og forbedrer den sosiale profilen på ordningen.

3. Øke det variable beløpet per kWp **fra 1.250kr til 1.500kr**
EFFEKT: → Øker stimulansen av markedet, slik at Norge kan få en utbredelse av solceller på nivå med Danmark eller Sverige. Bedrer også business-caset for bygningsintegreert solenergi, som fasadeplater og solcelletakstein, som i dag er dyrt.
4. Innføre **støtte til batterier** på samme vilkår som for solceller (7.500kr+1.500kr/kWh)
EFFEKT: → Øke attraktiviteten på distribuert energiproduksjon og -lagring. Bidra til forsyningssikkerhet og minske effekttopper.
5. **Beholde støtten til solfangere uendret**
EFFEKT: → Sikre fortsatt insentiver til lokalprodusert varme som er en effektiv løsning for å dekke varmebehov gjennom året med fornybar lokalprodusert energi.